

OPAS LAPSEN OSALLISUUDEN KEHITTÄMISEEN VARHAISKASVATUKSESSA

ANNIINA HOLMSTRÖM JA ROOSA KITTELÄ

Lapsen osallisuutta edistämässä

- varhaiskasvatuksen yksiköille, tiimeille ja
työntekijöille

LAPSEN OSALLISUUTTA EDISTÄMÄSSÄ

VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖILLE, TIIMEILLE JA TYÖNTEKIJÖILLE

HYVINKÄÄ

LAUREA | Yhdessä
ammattien parissa |
ensimmäisenä |

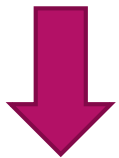

MIKSI OPAS OSALLISUUDESTA?

- ▶ **SYRJÄYTYMINEN** > Köyhyys, huono-osaisuus, huono terveys, korkeampi kuolleisuus

- ▶ **OSALLISUUS** > Tunne yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuus vaikuttaa itseä ja yhteisöä koskevissa asioissa

- ▶ **VARHAISKASVATUS : LAKI & VASU**

> Meillä kaikilla on VELVOLLISUUS edistää lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa

- ▶ Mitä osallisuus tarkoittaa ja miten tulee toimia? > opas

Omatoimisuuden harjoittelu:

Lapsi saa kokeilla taitojaan ja rajojaan, sekä osoittaa pystyvyyttään. Häntä ei jätetä yksin silloin, kuin harjoitellut taidot eivät vielä ole hallussa.

Merkityksellisyyden tunne ja ilo:

Lapsi kokee iloa ja tuntee itsensä merkitykselliseksi yhteisössä. Hän kokee, että muut yhteisön jäsenet nauttivat hänen seurastaan.

Vastuuseen kasvaminen:

Lapsi opettelee yhdessä aikuisten ja muiden lasten kanssa millaisia seurauksia hänen teoillaan ja päätöksillään on. Yhdessä opetellaan myös päätöksentekoa ja miten vastuuta otetaan ja kannetaan.

Vaikutusmahdollisuudet:

Lapsia kannustetaan vaikuttamaan, sekä ymmärtämään, mitä merkityksiä hänelle itselleen, sekä muille ryhmän jäsenille valinnoilla on. Osallisuus ei tarkoita vain yksittäisten lasten toiveiden toteuttamista, vaan neuvottelua kaikkien ryhmään kuuluvien kesken.

Lapsen perustarpeiden täyttäminen ja lapsen kuulluksi tuleminen:

Huomatuksi ja kuulluksi tulemisessa erityisen tärkeää on, että aikuiset tavoittavat lapsen näkökulman, jolloin syntyy aito kokemus osallisuudesta

Oppiminen tuettuna ja turvassa:

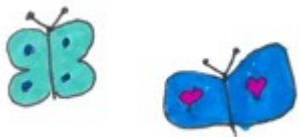
Turvallisuuden tunne on oleellista, jotta lapsi uskaltaa osallistua ja tuoda omia aloitteitaan ja näkemyksiään esille. Oppiminen vaatii harjoittelua ja epäonnistumisia.

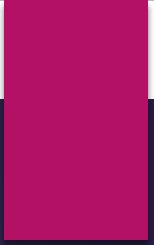
Ihmetellään ja tulkitaan maailmaa yhdessä.

Ei anneta lapselle suoria vastauksia tai käskyjä, vaan pohditaan ja ihmetellään asioita yhdessä, annetaan lapselle mahdollisuus oivaltaa.

Osallisuus läpäisee koko varhaiskasvatuksen pedagogisen viitekehyksen perustan

Osallisuutta voidaan kehittää varhaiskasvatuksessa hyvin moninaisesti

VUOROVAIKUTUS

TOIMINTAKULTTUURI

PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITELU JA TOTEUTTAMINEN

Vuorovaikutus

- ▶ Toimiva vuorovaikutus kaikilla tasoilla luo perustan osallisuudelle!!
- ▶ Aikuisen rooli tässä on merkittävä
- ▶ Lapsi ↔ aikuinen
 - ▶ Oppaassa: Lapsen kuuleminen ja Oppiva yhteisö
- ▶ Aikuinen ↔ aikuinen
 - ▶ Toimiva tiimi, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö
- ▶ Lapsi ↔ lapsi
 - ▶ Vuorovaikutustaitojen harjoittelu

OPPIVA YHTEISÖ

(KS. HYVINKÄÄN VASUN S. 10–11)

Lapsen osallisuus toteutuu siis suurilta osin, kun hän kokee olevansa merkityksellinen osa yhteisöä. Näin ollen yhteisöllisyys on hyvä perusta lapsen osallisuuden toteutumiselle kokonaisvaltaisesti. Merkityksellistä lapsen kehittämisessä ja oppimisessa on kuitenkin yhteisön AIKUISEN ROOLI. Oppivan yhteisön pääpointtina, on, että yhteisön lapset ja aikuiset oppivat yhdessä, osana yhteisöä. Tässä aikuisen on tärkeää astua pois itsevaltiaan roolista, kohdata lapsi vertaisenaan ja pohtia asioita lapsen kanssa yhdessä keskustellen. Lapsen osallisuus toteutuu kun hänen kanssaan yhdessä pohditaan ja ihmetellään asioita. Lapsen annetaan itse oivaltaa ja olla aktiivinen toimija, aikuisen ei tarvitse tietää kaikkea. Kun aikuinen asettuu itsekin oppijan rooliin, jää lapselle tilaa tuoda esiin ajatuksiaan, ehdotuksiaan ja oivalluksiaan toiminnasta ja arjen tilanteista ylipäänsä. Kun aikuinen omaksuu tämän roolin, on jo kuljettu hyvin pitkä matka osallisuuden polkua.

Pohdintaa

VINKKI!

Pohdi miten omalla toiminnallasi voit edistää lapsen osallisuutta esimerkiksi pukemistilanteessa.

Toimintakulttuuri

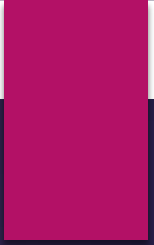
- ▶ Toimintakulttuurin kehittämisen myötä osallisuudesta saadaan vakiintunut osa koko varhaiskasvatusyksikön ja tiimin toimintaa
- ▶ Yksilö, tiimi ja yksikkö osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen
- ▶ Oppaassa:
 - ▶ Oppimisympäristöt
 - ▶ Yhteistyö

Pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

- ▶ Lapsi mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin
- ▶ Kokonaisvaltainen suunnittelu > pois tiukoista viikkokalentereista ja joustavuus/spontaanisuus toimintaan
- ▶ Pedagoginen dokumentointi
- ▶ Työtavat
 - ▶ Pienet ryhmät
 - ▶ Luovuus
 - ▶ leikki

Kuvan avulla peilataan osallisuuden toteutumista ja kehittämistä

VUOROVAIKUTUS

TOIMINTAKULTTUURI

PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

Missä mennään omassa tiimissä suhteessa portaisiin?

Mitä pitäisi tehdä että päästäisiin eteenpäin?

